

Phänologische Beobachtungen in Thüringen

1892. (12. Jahr.)

Von

Prof. Dr. H. Toepfer
in Sondershausen.

Auch in diesem Jahre wurde beobachtet in

Sondershausen (51° 22' N. B. 10° 52' O. v. Gr., 200 m H.) von Herrn Realschullehrer Lutze und Prof. Toepfer.

Grossfurra (6 km nordw. v. Sondershausen, Höhe etwa 250 m) von Herrn Kantor Sterzing.

Halle (51° 27' N. B., 11° 57' O. v. Gr., 91 m H.) von Herrn Örtel, Custos am Landwirtschaftl. Institut.

Leutenberg (50° 34' N. B., 11° 28' O. v. Gr., 302 m H.) von Herrn Lehrer Wiefel.

Von Bendeleben (51° 23' N. B., 11° 0' O. v. Gr., 160 m H.) konnte der bisherige Beobachter, Herr Revierförster Schmiedtgen, diesmal nur einige Frühjahrsbeobachtungen einsenden; sie sind als Anmerkungen unter B. mit aufgeführt.

Die in der zweiten Spalte stehenden römischen Ziffern bedeuten: I. Erste Blüte offen, II. Allgemeine Blüte, III. Erste Früchte reif, IV. Erste Blattoberfläche sichtbar, V. Allgemeine Laubverfärbung (für Halle: Beginn des Laubfalles).

		Sondershausen	Gr.-Furra	Halle	Leutenberg
Aesculus hippocastanum L.	I.	23. 5.	16. 5.	14. 5.	26. 5.
	II.	27. 5.	22. 5.	20. 5.	30. 5.
	III.	12. 10.	23. 9.	13. 9.	14. 10.
	IV.	23. 4. ¹	27. 4.	14. 4.	20. 5.
	V.	12. 10.	15. 10.	(4. 10.)	5. 10.
Berberis vulgaris L. . . .	I.	23. 5.	—	16. 5.	7. 6.
	II.	26. 5.	—	22. 5.	14. 6.
	III.	3. 9.	—	10. 9.	20. 8.
	IV.	26. 4.	—	18. 4.	23. 5.
	V.	—	—	(17. 10)	6. 10.
Betula alba L.	I.	—	28. 4.	20. 4.	2. 5.
	II.	—	3. 5.	26. 4.	8. 5.
	III.	—	—	—	14. 10.
	IV.	—	30. 4.	22. 4.	5. 5.
	V.	—	8. 10.	(8. 10.)	5. 10.
Cornus mas L.	I.	6. 4.	18. 4.	21. 3.	3. 4.
	II.	8. 4.	23. 4.	1. 4.	14. 4.
	III.	—	—	21. 7.	4. 10.
	IV.	—	7. 5.	21. 4.	18. 5.
	V.	—	18. 10.	(6. 10.)	6. 10.

¹ B. 11. 4.

		Sondershausen	Gr.-Furra	Halle	Leutenberg
Cornus sanguinae L. . .	I.	—	13. 6.	22. 5.	18. 6.
	II.	—	20. 6.	30. 5.	24. 6.
	III.	—	—	—	20. 9.
	IV.	—	—	4. 5.	10. 5.
	V.	—	—	(10. 10.)	6. 10.
Corylus Avellana L. . .	I.	—	—	21. 3.	7. 3. ♂
	II.	27. 3.	—	18. 4.	26. 3.
	III.	—	14. 9.	11. 9.	18. 9.
	IV.	4. 5. ¹	26. 4.	14. 3.	11. 5.
	V.	—	4. 10.	10. 10.	5. 10.
Crataegus oxyacantha L.	I.	28. 5.	16. 5.	23. 5.	25. 5.
	II.	4. 6.	22. 5.	31. 5.	28. 5.
	III.	—	10. 9.	—	10. 9.
	IV.	11. 4. ²	30. 4.	17. 4.	7. 5.
	V.	—	—	(19. 10.)	10. 10.
Cydonia vulgaris Pers. . .	I.	—	24. 5.	—	—
	II.	27. 5.	28. 5.	—	—
	III.	—	12. 10.	—	—
	IV.	10. 5.	4. 5.	—	—
	V.	—	—	—	—
Cytisus Laburnum L. . .	I.	29. 5.	—	20. 5.	26. 5.
	II.	30. 5.	—	25. 5.	30. 5.
	III.	—	—	—	6. 10.
	IV.	—	—	19. 4.	17. 5.
	V.	—	—	(4. 10.)	5. 10.
Fagus silvatica L. . .	I.	—	—	4. 5.	—
	II.	—	—	10. 5.	—
	III.	—	—	—	—
	IV.	23. 4.	2. 5.	1. 5.	16. 5.
	V.	—	30. 9.	(9. 10.)	6. 10.
Buchenwald	grün	15. 5.	—	—	—
Ligustrum vulgare . . .	I.	23. 6.	26. 6.	19. 6.	28. 5.
	II.	5. 7.	8. 7.	27. 6.	20. 6.
	III.	—	—	—	8. 9.
	IV.	26. 5.	22. 4.	22. 4.	7. 5.
	V.	—	—	(8. 10.)	5. 10.
Lonicera tartarica L. . .	I.	17. 5.	—	—	—
	II.	26. 5.	—	—	—
	III.	—	—	—	—
	IV.	12. 4.	—	—	10. 5.
	V.	—	—	—	5. 10.
Prunus avium L.	I.	17. 4.	30. 4.	27. 4.	8. 5.
	II.	2—15. 3.	8. 5.	4. 5.	12. 5.
	III.	11. 7.	—	28. 6.	24. 6.
	IV.	—	23. 4.	1. 5.	10. 5.
	V.	—	—	(5. 10.)	7. 10.
Prunus Cerasus L. . . .	I.	—	4. 5.	29. 4.	11. 5.
	II.	14. 5. ³	10. 5.	4. 5.	14. 5.
	III.	—	—	8. 7.	30. 6.
	IV.	— ⁴	—	1. 5.	15. 5.
	V.	—	—	(6. 10.)	5. 10.

¹ B. 11. 4. ² B. 11. 4. ³ B. 27. 4. ⁴ B. 19. 4.

		Sonders- hausen	Gr.-Furra	Halle	Leutenberg
Prunus domestica L. . .	I.	4. 5.	6. 5.	28. 4.	3. 5.
	II.	14. 5.	10. 5.	4. 5.	10. 5.
	III.	20. 9.	28. 9.	17. 9.	15. 9.
	IV.	—	1. 5.	4. 5.	7. 5.
	V.	—	—	(4. 10.)	6. 10.
Prunus padus L. . . .	I.	3. 5.	—	4. 5.	21. 5.
	II.	14. 5.	—	9. 5.	25. 5.
	III.	—	—	—	—
	IV.	10. 5.	—	19. 4.	10. 5.
	V.	—	—	(1. 10.)	5. 10.
Prunus spinosa L. . .	I.	30. 4.	6. 5.	12. 4.	1. 5.
	II.	15. 5.	12. 5.	14. 4.	5. 5.
	III.	—	—	—	25. 8.
	IV.	—	—	22. 4.	24. 4.
	V.	—	—	(4. 10.)	14. 10.
Pirus communis L. . . .	I.	10. 5.	2. 5.	28. 4.	17. 5.
	II.	15. 5.	6. 5.	3. 5.	24. 5.
	III.	—	—	10. 8.	8. 10.
	IV.	—	28. 4.	22. 4.	10. 5.
	V.	—	12. 10.	(6. 10)	15. 10.
Pirus Malus L.	I.	—	7. 5.	27. 4.	20. 5.
	II.	16. 5.	11. 5.	4. 5.	24. 5.
	III.	—	—	2. 9.	7. 10.
	IV.	26. 4. ²	26. 4.	4. 5.	8. 5.
	V.	—	20. 10.	(10. 10.)	15. 10.
Quercus pedunculata Ehrh.	I.	—	—	9. 5.	14. 5.
	II.	—	20. 5.	14. 5.	20. 5.
	III.	—	20. 9.	—	17. 9.
	IV.	24. 5.	9. 5.	11. 5.	20. 5.
	V.	—	10. 10.	(14. 10)	5. 10.
Ribes grossularia L. . .	I.	18. 4.	15. 4.	5. 4.	18. 4.
	II.	28. 4.	22. 4.	14. 4.	25. 4.
	III.	18. 7.	20. 7.	5. 7.	24. 7.
	IV.	4. 4.	4. 4.	2. 4.	14. 4.
	V.	—	—	(9. 10.)	30. 9.
Ribes rubrum L. . . .	I.	27. 4.	22. 4.	14. 4.	2. 5.
	II.	12. 5.	1. 5.	19. 4.	6. 5.
	III.	10. 7.	15. 7.	4. 7.	7. 7.
	IV.	13. 4.	8. 4.	10. 4.	23. 4.
	V.	—	—	(6. 10.)	30. 9.
Ribes aureum L. . . .	I.	30. 4.	—	—	—
	II.	12. 5.	—	—	—
	III.	—	—	—	—
	IV.	18. 4.	—	—	—
	V.	—	—	—	—
Robinia pseudacacia L. .	I.	6. 6.	—	30. 5.	13. 6.
	II.	13. 6.	—	4. 6.	20. 6.
	III.	—	—	—	—
	IV.	—	—	11. 5.	28. 5.
	V.	—	—	(8. 10.)	15. 10.

¹ B. 6. 4. ² B. 6. 4.

		Sonders- hausen	Gr.-Furra	Halle	Leutenberg
<i>Sambucus nigra</i> L. . .	I.	13. 6.	26. 5.	31. 5.	16. 6.
	II.	19. 6.	6. 6.	7. 6.	24. 6.
	III.	20. 9.	12. 9.	8. 10.	6. 9.
	IV.	10. 4. ¹	20. 4.	6. 4.	8. 5.
	V.	—	—	(11. 10.)	6. 10.
<i>Sorbus aucuparia</i> L. . .	I.	24. 5.	—	19. 5.	25. 5.
	II.	—	—	22. 5.	1. 6.
	III.	7. 8.	—	—	17. 9.
	IV.	27. 4. ²	26. 4.	4. 5.	10. 5.
	V.	—	—	(6. 10.)	6. 10.
<i>Syringa vulgaris</i> L. . .	I.	17. 5.	12. 5.	11. 5.	25. 5.
	II.	25. 5.	20. 5.	21. 5.	30. 5.
	III.	—	—	—	26. 9.
	IV.	20. 4.	21. 4.	8. 4.	10. 5.
	V.	—	—	(1. 10.)	8. 10.
<i>Tilia grandifolia</i> Ehrh. .	I.	25. 6.	14. 6.	25. 6.	1. 7.
	II.	—	25. 6.	3. 7.	10. 7.
	III.	—	—	—	10. 9.
	IV.	30. 4. ³	2. 5.	4. 5.	15. 5.
	V.	—	—	(9. 10.)	7. 10.
<i>Tilia parvifolia</i> Ehrh. .	I.	—	8. 7.	30. 6.	9. 7.
	II.	12. 7.	14. 7.	3. 7.	14. 7.
	III.	—	—	—	16. 9.
	IV.	14. 5.	6. 5.	6. 5.	13. 5.
	V.	—	—	(14. 10.)	7. 10.
<i>Vitis vinifera</i> L. . . .	I.	23. 6.	27. 6.	20. 6.	25. 6.
	II.	—	4. 7.	28. 6.	4. 7.
	III.	8. 10.	24. 9.	12. 9.	26. 9.
	IV.	15. 5.	4. 5.	3. 5.	18. 5.
	V.	—	15. 10.	(10. 9.)	5. 10.
<i>Atropa Belladonna</i> L. .	I.	3. 6.	—	—	14. 7.
	II.	—	20. 6.	—	18. 7.
	III.	—	—	—	18. 8.
<i>Anemone nemorosa</i> L. .	I.	8. 4.	20. 4.	8. 4.	18. 4.
	II.	10.—16. 4.	30. 4.	14. 4.	5. 5.
	III.	—	—	—	6. 7.
<i>Chrysanthemum leucan- themum</i> L.	I.	—	17. 5.	—	29. 5.
	II.	31. 5.	1. 6.	—	7. 6.
	III.	—	—	—	14. 7.
<i>Convallaria majalis</i> L. .	I.	10. 5.	10. 5.	9. 5.	18. 5.
	II.	20. 5.	20. 5.	17. 5.	5. 6.
	III.	—	—	—	21. 9.
<i>Hepatica triloba</i> Chaix.	I.	25. 3.	30. 3.	23. 3.	27. 3.
	II.	5. 4.	10. 4.	1. 4.	4. 4.
	III.	—	—	—	10. 6.
<i>Lilium candidum</i> L. . .	I.	—	3. 7.	28. 6.	12. 7.
	II.	16. 7.	16. 7.	3. 7.	14. 7.
	III.	—	—	—	—
<i>Narcissus poeticus</i> L. .	I.	22. 4.	4. 5.	14. 5.	—
	II.	30. 4.	10. 5.	16. 5.	—
	III.	—	—	—	—

¹ B. 26. 3. ² B. 19. 4. ³ B. 6. 4.

		Sonders- hausen	Gr.-Furra	Halle	Leutenberg
Primula officinalis Jacqu.	I.	12. 4	27. 4.	—	15. 4.
	II.	23. 4.	10. 5.	—	3. 5.
	III.	—	—	—	14. 6.
Secale cereale L. . . .	I.	5. 6.	26. 5.	27. 5.	6. 6.
	II.	—	4. 6.	30. 5.	9. 6.
	III.	22. 7.	2. 8.	28. 7.	26. 7.
Salvia officinalis L. . .	I.	—	8. 7.	—	—
	II.	12. 7.	20. 6.	—	25. 6.
	III.	—	—	—	—
Salvia pratensis L. . .	I.	20. 5.	18. 5.	26. 5.	14. 6.
	II.	31. 5.	1. 6.	30. 5.	25. 6.
	III.	—	—	—	1. 7.

Phänolog. Beobachtungen aus dem Herzogtum Sachsen-Altenburg
aus dem Jahre 1892. (3. Beobachtungsjahr.)

Zusammengestellt
von Dr. O. Koepert,
Realgymnasial-Oberlehrer in Altenburg.

Die Witterung, von deren Beschaffenheit im wesentlichen die Entwicklung der Pflanzenwelt abhängig ist, gestaltete sich im Beobachtungsjahr 1892 folgendermassen:

Der Januar brachte leichtes Frostwetter und wenig Schnee; vom 21. an trat Tauwetter ein, begleitet von Sturm und Regen. Der Februar zeigte mildes Wetter mit ziemlichen Regengüssen und wenig Schnee. Im März trat ein ziemlich strenger Nachwinter mit starkem Schneefall und Schneestürmen auf. Der April war rauh, windig und trocken und der Vegetation wenig günstig. Die Saaten der Frühjahrsbestellung kamen erst Ende April zum Aufgehen. Der 1. Mai überraschte mit starkem Schneefall und auch die Tage bis zum 8. waren rauh; in der Nacht vom 22. zum 23. trat sogar Nachtfrost ein. Dann folgte bis Ende warmes Wetter. Im Juni wechselten Regen und Trockenheit, kühle und warme Witterung. Infolgedessen entwickelten sich die Pflanzen günstig. Im Juli herrschte kühle trockene Witterung vor. Gegen Ende trat warmes Wetter mit wenig Niederschlägen ein, das sich auch im August und September fortsetzte. An einigen Tagen des September (10., 17., 22., 28.) fanden Gewitterregen statt, die günstig auf die Vegetation einwirkten. Der Oktober brachte auch verhältnismässig warmes Wetter; das Ende des Monats brachte